

ಮೂರನೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಲ್ಲಭ ಗಣಧರರು ಬರೆದಿರುವ 'ಅರ್ಥದೀಪಿಕಾ'. ನಾಲ್ಕನೆಯದು, ಶಾಂತ ಸೂರಿ ಬರೆದಿರುವ 'ಶಿಷ್ಯಹಿತ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ ಶಾಂತಸೂರಿಯ ನಿಯುಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಯಿತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ೧೦೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ರಚಿತವಾಯಿತು ಎಂದೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ (Jarl Charpentier, The Uttaradhyayana Sutra {New Delhi, Ajay Book Series, 1980}, ಮುನ್ನುಡಿ). ವಿದೇಶೀ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ Hermann Jacobi ಮತ್ತು Jarl Charpentier ಅವರು ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನಸೂತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿರುವ ಸಂಶೋಧನಕಾರ್ಯ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಒಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ. ಇತರ ಭಾರತೀಯ

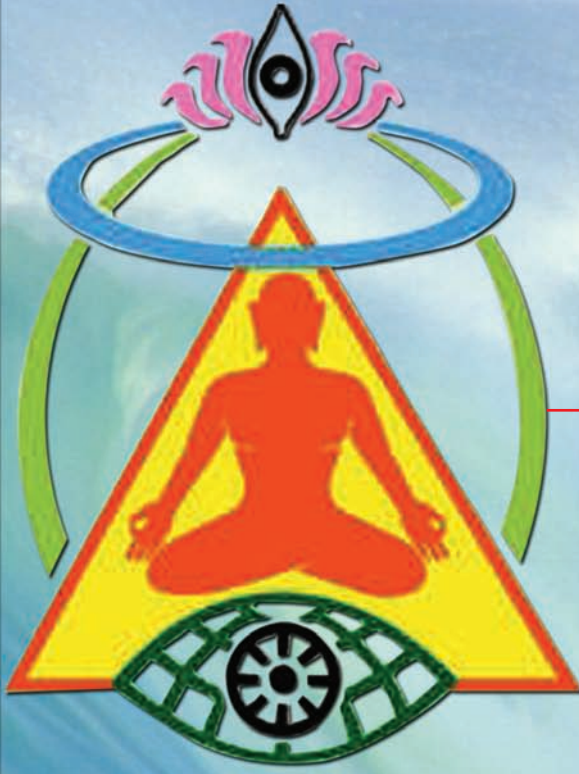
ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಅನುವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನಸೂತ್ರವು ಜೈನಧರ್ಮದ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನಗ್ರಂಥ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಇದರಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರರ ವಾಣಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹಲವಾರು ಮಂದಿ ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

'ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನಸೂತ್ರ'ವು ೩೬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳ (ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೂ 'ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂದು ಹೆಸರು) ಒಂದು ಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಭಾಷೆ ಪ್ರಾಕೃತ. ಇದು ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ರಚಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥ. 'ಸೂತ್ರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಇದು ಸೂತ್ರವಲ್ಲ. 'ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಯಾವುದೇ 'ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಯನ'ದ ಪರಿಚಯ ನಮಗೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲದ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಇದರ ನಾಮಕರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಕಥೆಗಳಿವೆ, ಉಪದೇಶಗಳಿವೆ; ಅವೆಲ್ಲವೂ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯದಡೆಗೆ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆ ಅಥವಾ ಕಥೆಗಳ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಜನಕ ವಿಷಯ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಥೆ. ಭಾಗವತದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಈ ಕಥೆಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ: ವಸುದೇವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಪತ್ನಿಯರು- ದೇವಕಿ ಮತ್ತು ರೋಹಿಣಿ. ಅವರಿಗೆ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು- ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಬಲರಾಮ. ವಸುದೇವ ಸೌರ್ಯಪುರದ ರಾಜ (ಸೌರ್ಯಪುರ ಮಥುರಾನಗರಿಗೆ ಇದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು). ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದ, ಅವನ ಹೆಸರು ಉಗ್ರಸೇನ. ಈ ಉಗ್ರಸೇನನ ಮಗಳ ಹೆಸರು ರಾಗಮತೀ. ರಾಗಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಯ ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಕೃಷ್ಣನ ಇಚ್ಛೆ. ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ ಬಹುಶಃ ಜರಾಸಂಧನ ಮಗ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಪೀಠಿಕೆಯ ಸಂಗತಿ. ಇದರ ನಂತರ ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನಸೂತ್ರ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೆಂದು ದ್ವಾರಕಾಪುರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪಂಜರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅವನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ವಿವಾಹದ ದಿನ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನೇ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಂದು ಆನಂದಿಸಲಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನು ಬಹಳ ದುಃಖಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ರೈವತಕ (ಗಿರನಾರ್) ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅರ್ಥಾತ್ ಜೈನಮುನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾಗಬೇಕಿದ್ದ ರಾಗಮತಿಯೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಜೈನಸಂನ್ಯಾಸಿನಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಮಹಾನ್‌ಗ್ರಂಥದ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿನ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಉಪದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ 'ಜೈನಧರ್ಮ' ಮತ್ತು 'ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಉಪದೇಶ'ಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಪೂರ್ವ ಸಂಬಂಧದ ಪರಿಚ್ಛಾನ ಒದಗಬಹುದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ನಾವು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಜೈನಧರ್ಮದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು ಹಾಗೂ ಜೈನರ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನಗ್ರಂಥವಾದ ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನಸೂತ್ರದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದೆವು. ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಮತ್ತು ಅವರ 'ವಚನವೇದ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಜೈನಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಅದರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

ಯೋಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಮ್ಯತೆ

ಪವಿತ್ರ

ವೈದಿಕ

ಮತ್ತು ಜೈನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೆರಡೂ

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದಂಥವು.

ಅವುಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸಾಧನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ

'ಯೋಗಮಾರ್ಗ'ವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ

ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀ ಪವಿತ್ರ

ಅವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು

ಪ್ರಾಕೃತ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮಾನತೆ

ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ಮಾನವಜೀವನದ ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಯೋಗವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ, ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಗವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಯೋಗದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಾಧನಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಿಂದ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮುನಿವರ್ಯರವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಜನರು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಯೋಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ಏಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ, ಆ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಆಚಾರ್ಯ ಹರಿಭದ್ರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: "ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಯೋಗದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶ." ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವಾದವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದೇ ಎಲ್ಲ ಮತ, ಧರ್ಮ,

ದರ್ಶನಗಳ ಉದ್ದೇಶ. ಸಾಧನಾಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವೊಂದು ಭಿನ್ನತೆಗಳಿದ್ದು, ಒಂದೇ ಭಾವವನ್ನು ವಿವಿಧ ದರ್ಶನಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪದಸಮುಚ್ಚಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿವೆ. ಇದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಾಗದ ಕೆಲವು ಅಲ್ಪಮತಿಗಳು ಮತ-ಪಂಗಡಗಳೆಂದು ಹೊಡೆದಾಡಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೈನರು ಹೇಳುವ 'ತದ್ರುಪ' ದ ಜ್ಞಾನ, ಅರಿವು, ತಿಳಿವು - ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನೇ ವೇದಾಂತಿಗಳು 'ಪುರುಷ' ಎಂದೂ, ಸಾಂಖ್ಯರು 'ಕ್ಷೇತ್ರವಿತ್' ಎಂದೂ, ಬೌದ್ಧರು 'ಜ್ಞಾನ' ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸಾರದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ 'ಅವಿದ್ಯೆ' ಕಾರಣವೆಂದು ವೇದಾಂತಿಗಳೂ ಬೌದ್ಧರೂ, 'ಪ್ರಕೃತಿ'ಯೆಂದು ಸಾಂಖ್ಯರೂ, ವೇದಾಂತಿಗಳು 'ಭ್ರಾಂತಿ'ಯೆಂದೂ, ಜೈನರು 'ಬಂಧ' ವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ, 'ಪರಮ ಸತ್ಯವು ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ, ಅದರ ಅರಿವೇ ಜೀವನದ ಗುರಿ' ಎಂಬುವುದರಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆಬೇರೆ" (ಆಧಾರ: ಡಾ|| ಹೊ.ಶ್ರೀ. ಮದನಕೇಸರಿಯವರ 'ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೈನಯೋಗ ಸಿದ್ಧಾಂತ').

ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ

ಇಂದು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಜನರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗದ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವೆಂದರೆ - ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧಾರಣೆ, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು

ಸಮಾಧಿ. ಈ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಜೈನಧರ್ಮದ 'ಜ್ಞಾನಾರ್ಣವ', 'ಮಹಾಪುರಾಣ', 'ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ', 'ಯೋಗರತ್ನಾಕರ', 'ಮೋಕ್ಷಪಾಹುಡ', 'ತತ್ವಭಾವನ' ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ವಿವರಣೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವೈದಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾದ 'ಪಾತಂಜಲ ಯೋಗಸೂತ್ರ', 'ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆ', 'ಹಠ ಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕೆ', 'ಘೇರಂಡ ಸಂಹಿತೆ', 'ಶಿವಸಂಹಿತೆ' ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಇದನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜೈನದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಯೋಗದ ವಿಧಿ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಮ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ:

“ಅಹಿಂಸಾಸತ್ಯಾಸ್ತೇಯಬ್ರಹ್ಮ-ಚರ್ಯಾಪರಿಗ್ರಹಾ ಯಮಾಃ”

ಎಂದು ವೈದಿಕ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಕಾರ ರಾದ ಮಹರ್ಷಿ ಪತಂಜಲಿಗಳು ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿರುವರು (ಪಾದ ೨, ಸೂತ್ರ ೩೦). ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪರಿಗ್ರಹ ಎಂಬ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಯೋಗದ ಪ್ರಥಮ ಅಂಗವಾದ 'ಯಮ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಐದನ್ನು ಗೃಹಸ್ಥರು ಅಣುವ್ರತಗಳನ್ನಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ; ಮುನಿಗಳು ಇವನ್ನೇ ಮಹಾವ್ರತಗಳನ್ನಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವ್ರತಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಉತ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿವೆ.

ಜೈನಸಾಧಕರು ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಶಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಮೆ, ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ದವ (ನಿರಭಿಮಾನತೆ), ಉತ್ತಮ ಆರ್ಜವ (ಮಾಯಾರಹಿತ ನಾಗಿರುವುದು), ಉತ್ತಮ ಶೌಚ (ನಿರ್ಲೋಭ), ಉತ್ತಮ ಸತ್ಯ, ಉತ್ತಮ ಸಂಯಮ, ಉತ್ತಮ ತಪ, ಉತ್ತಮ ತ್ಯಾಗ, ಉತ್ತಮ ಅಕಿಂಚನತ್ವ (ತನ್ನದೇನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ) ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ. ಇವುಗಳಿಗೂ, ವೈದಿಕ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವಾದ ಪಾತಂಜಲ ಯೋಗಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶೌಚ, ಸಂತೋಷ, ತಪಸ್ಸು, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಈಶ್ವರ ಪ್ರಣಿಧಾನ ಮತ್ತು ಹಠಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಕ್ಷಮೆ, ಧೃತಿ, ದಯೆ, ಆರ್ಜವ ಮತ್ತು ಮಿತಾಹಾರ ಎಂಬ ನಿಯಮಗಳಿಗೂ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ ದಶಧರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಯಮ ನಿಯಮಗಳು

ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಾಧಕರ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ 'ಸಮ್ಯಕ್‌ಚಾರಿತ್ರ್ಯ'ಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಜೈನಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಜೈನಸಾಧಕರನ್ನು ಮೂಲತಃ ಯೋಗಿಗಳೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೌನ, ತಪಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಇತರ ಯೋಗದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಜೈನಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಯೋಗದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಾದ ಯಮ-ನಿಯಮ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ತಪಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ (ಆಧಾರ: ಶ್ರೀ ಜಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಸವರ 'ಜೈನ ಮಹಾಪುರಾಣ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಪುರಾಣಗಳ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಭಾಗ ೧).

ಇತರ ಸಾಮ್ಯಗಳು

೧. ವಿಶ್ವರೂಪ, ವಿರಾಟ್

ರೂಪ: ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ರೂಪದ ಧ್ಯಾನಕ್ರಮವಿರುವಂತೆ, ವೈದಿಕಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನ ಕುರಿತಾದ ಧ್ಯಾನಕ್ರಮವಿದೆ. ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮ ಧ್ಯಾನದ 'ಸಂಸ್ಥಾನವಿಚಯ' ಎಂಬ ಧ್ಯಾನವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಲೋಕದೊಳಗಿನ ಜೀವ ಮೊದಲಾದ ತತ್ತ್ವಗಳ

ವಿಚಾರಯುಕ್ತವಾದ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ರಚನೆಯನ್ನೂ, ದ್ವೀಪ, ಸಮುದ್ರ, ಪರ್ವತ, ನದಿ, ಸರೋವರ, ವಿಮಾನ, ಭವನ, ದೇವತೆಗಳ ಸ್ಥಾನ, ನರಕ, ಭೂಮಿ - ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಆಗಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದ 'ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವತ್' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಧ್ಯಾನವಿಧಾನವನ್ನು 'ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನ ಧ್ಯಾನ' ಎಂದು ಕರೆದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಧ್ಯಾನದ ಪ್ರಾಥಮಿಕಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವಿಧಾನವು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ವೈದಿಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಂತೆಯೇ, ಜೈನಾಚಾರ್ಯರೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ 'ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ'ವನ್ನು ಪರಮಧ್ಯಾನವಾದ 'ಶುಕ್ಲ ಧ್ಯಾನ'ಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡೂ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

೨. ಸಮಾಧಿ : ಯೋಗದ ಅಂತರಂಗಸಾಧನೆಯಾದ

ಧ್ಯಾನದ ಉನ್ನತ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ರೂಪಾಂತರಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಸ್ಥೂಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮನಿಗೂ ಪುದ್ಗಲವಸ್ತುವಿಗೂ (ಅನಾತ್ಮವಸ್ತು) ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ

ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವನು ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಒಡನೇ ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ, ವೈದಿಕ ಯೋಗಸೂತ್ರಗಳೂ ಸಾಮರಸ್ಯದ ನಿಲುವು ತಳೆದಿವೆ. ಯೋಗದ ಈ ಉಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ೧೪ನೇ ಗುಣಸ್ಥಾನವೆಂದೂ, ವೈದಿಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಇದನ್ನೇ 'ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿ' ಎಂದೂ ಕರೆದಿವೆ.

೩. ಅಹಿಂಸಾವ್ರತ : ಜೈನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಸುಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ 'ರತ್ನಕರಂಡಕ-ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ'ದಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸಾವ್ರತವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ, ಸಾಧಕನಾದವನು ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳಿಂದಲೂ, ಸಂಕಲ್ಪ, ಕೃತ, ಕಾರಿತ ಅನುಮೋದನೆಯಿಂದಲೂ, ತ್ರಸ್ತ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಬೇಕು; ಆ ಮೂಲಕ ಸ್ಥೂಲ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾಗಬೇಕೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ (ರತ್ನಕರಂಡಕ-ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ, ಪರಿಚ್ಛೇದ ೩, ಶ್ಲೋಕ ೫೩).

ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೈದಿಕಶಾಸ್ತ್ರವಾದ ಪಾತಂಜಲ ಯೋಗಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, **ವಿಶರ್ಕಾ ಹಿಂಸಾದಯಃ ಕೃತಕಾರಿತಾ-ನುಮೋದಿತಾ ಲೋಭಕ್ರೋಧಮೋಹಮಾರ್ಷವಾ ಮೃದು ಮಧ್ಯಾಧಿಮಾತ್ರಾ ದುಃಖಾಜ್ಞಾನಾಂತಫಲಾ ಇತಿ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷ ಭಾವನಮ್ ||** (ಪಾದ ೨, ಸೂತ್ರ ೩೪) ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಉದ್ದೇಶಗಳಾದ ಹಿಂಸಾದಿಗಳು ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿರಬಹುದು, ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಅನುಮೋದಿಸಿದ್ದಾಗಿರಬಹುದು. ಅವುಗಳು ಲೋಭದಿಂದ, ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಅಥವಾ ಮೋಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಅವುಗಳು ಮೃದುವಾಗಿರಬಹುದು, ಮಧ್ಯಮವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಅಧಿಕವಾಗಿರಬಹುದು. "ಈ ಹಿಂಸೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಅನಂತ ದುಃಖವನ್ನೂ, ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತವೆ" ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಭಾವನೆಯನ್ನು ಯೋಗಿಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಹಿಂಸಾ ಪರಮೋ ಧರ್ಮಃ ಎಂದು ಜೈನಧರ್ಮವು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ವೈದಿಕಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಾದ ಪತಂಜಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೂಡ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ 'ಅಹಿಂಸೆ'ಯನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮ ವ್ರತವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಜೈನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಹೇಮಚಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ 'ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ'ದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ: " 'ಮಾಂಸ' ಎಂಬ ಪದವು 'ಮಾಂ' ಮತ್ತು 'ಸ' ಎಂಬ ಎರಡಕ್ಷರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅಂದರೆ 'ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾವುದೇ ಜೀವಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದರೆ ಅದು ಮರುಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು' ಎಂದರ್ಥ." ಇದೇ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ವೈದಿಕ ಸ್ಮೃತಿಗಾರ ಮನುವು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

೪. ಓಂಕಾರ ಧ್ಯಾನ: 'ಓಂ' ಎಂಬ ಬೀಜಾಕ್ಷರದ ಧ್ಯಾನವು ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಜೈನಾಚಾರ್ಯರು 'ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ'ದ ಪದಸ್ಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಓಂಕಾರವು ಜೈನ ಮುನಿವರ್ಯರಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ:

ಓಂಕಾರಂ ಬಿಂದುಸಂಯುಕ್ತಂ ನಿತ್ಯಂ ಧ್ಯಾಯಂತು ಯೋಗಿನಃ | ಕಾಮದಂ ಮೋಕ್ಷದಂ ಚೈವ ಓಂಕಾರಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ||

ವೈದಿಕಧರ್ಮದ ಪಾತಂಜಲ ಯೋಗಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಯೋಗಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ (ಈಶ್ವರಪ್ರಣಿಧಾನಾದ್ವಾ : ಪಾದ ೧, ಸೂತ್ರ ೨೩), ಓಂ ಅಥವಾ ಪ್ರಣವವು ಈಶ್ವರನ ನಾಮವಾಚಕವೆಂದೂ, (ತಸ್ಯ ವಾಚಕಃ ಪ್ರಣವಃ : ಪಾದ ೧, ಸೂತ್ರ ೨೭), ಓಂಕಾರದ ಜಪವನ್ನು ಅದರ ಅರ್ಥಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದೂ (ತಜ್ಞಃ ತದರ್ಥಭಾವನಂ ಪಾದ ೧, ಸೂತ್ರ ೨೮) ಉಪದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜೈನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಹರಿಭದ್ರರು ತಮ್ಮ 'ಯೋಗವಿಂಶಿಕಾ' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ಸುಂದರವಾದ ಉಪಮೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆತ್ಮನನ್ನು ಬಿಲ್ಲುಗಾರ ನಿಗೂ, ಕರ್ಮನಾಶ ಮಾಡುವ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿಗೂ, ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಗುರಿಗೂ, ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಬಾಣಕ್ಕೂ ಆ ಉಪಮೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಾಣ ಬಿಡುವವರೆಗೂ 'ಅಲಂಬನಯೋಗ'ವಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಣವು ಗುರಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಭೇದಿಸುವಂತೆ, ಯೋಗಿಯು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕಶಾಸ್ತ್ರವಾದ ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್ತು ಕೂಡ, **ಪ್ರಣವೋ ಧನುಃ ಶರೋ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ ತಲ್ಲಕ್ಷ್ಮಮುಚ್ಯತೇ | ಅಪ್ರಮತ್ತೇನ ವೇದಧ್ಯಂ ಶರವತ್ತನ್ಮಯೋ ಭವೇತ್ ||** (೨: ೨:೪) ಅಂದರೆ, "ಓಂಕಾರವೇ ಧನುಸ್ಸು, ಆತ್ಮನೇ ಬಾಣ, ಬ್ರಹ್ಮವು ಅದರ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮತ್ತನಾಗದೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕು. ಬಾಣದಂತೆ ತನ್ಮಯನಾಗಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

೫. ಮೈತ್ರಿ : ಯೋಗದ ಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಅತಿ ಅಗತ್ಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಿಯು ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಸ್ತರದ ಜನರೊಡನೆ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗಳು ಸಹಮತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿವೆ. ಜೈನ ಮುನಿ ಶ್ರೀಮದ್ ಉಮಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ **ಮೈತ್ರಿಪ್ರಮೋದಕಾರುಣ್ಯಮಧ್ಯಸ್ಥಾನಿ ಚ ಸತ್ಸಗುಣಾಧಿಕಾ -ಕ್ಷಿತ್ಯಮಾನಾವಿನಯೇಷು ||** (ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರ, ಅಧ್ಯಾಯ ೭, ಸೂತ್ರ ೧) ಅಂದರೆ, ಸಾತ್ವಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರತ್ವದ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ, ಗುಣವಂತರಲ್ಲಿ ಹರ್ಷವನ್ನೂ, ದುಃಖಿತರಲ್ಲಿ

ಕರುಣೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವಿನೀತರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವೈದಿಕಶಾಸ್ತ್ರವಾದ ಪಾತಂಜಲಿ ಯೋಗಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, **ಮೈತ್ರೀಕರುಣಾಮುನಿತ-ಉಪೇಕ್ಷಾಣಾಂ ಸುಖದುಃಖಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯವಿಷಯಾಣಾಂ ಭಾವನಾತತ್ವಿತ್ತಪ್ರಸಾದನಮ್ ||** (ಪಾದ ೧, ಸೂತ್ರ ೩೩) ಎಂದು ಪತಂಜಲಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಸುಖ, ದುಃಖ, ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ, ಪಾಪಾತ್ಮ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೈತ್ರಿ, ಕರುಣೆ, ಹರ್ಷ, ಉಪೇಕ್ಷೆ - ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ತಪ್ರಸಾದವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು. ಚಿತ್ತಪ್ರಸಾದವಾದರೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದೆಂಬುದು ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಎನ್ನುವುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟ.

೬. ಯೋಗಸಿದ್ಧಿ: ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ಉನ್ನತ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಯು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಬಲದಿಂದ ದಿವ್ಯದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು ರೋಗ, ಮುಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸಾವುಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಜೈನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶುಭಚಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ 'ಜ್ಞಾನಾರ್ಣವ'ದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ:

**ಯಥಾತ್ರ ಶುದ್ಧಿಮಾಧತೇ ಸ್ವರ್ಣಮತ್ಯನ್ತಮಗ್ನಿನಾ |
ಮನಃಸಿದ್ಧಿಂ ತಥಾ ಧ್ಯಾನೀ ಯೋಗಸಂಸರ್ಗವಹ್ನಿನಾ ||**

(ಜ್ಞಾನಾರ್ಣವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೧೫, ಶ್ಲೋಕ ೩೦)

“ಹೇಗೆ ಬಂಗಾರವು ಬೆಂಕಿಯ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೋ, ಅದೇ ರೀತಿ ಯೋಗಿಗಳ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಲಭಿಸುವ ತಪೋಗ್ನಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಯಾದ ಮುನಿಯು ಮನಸ್ಸಿನ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ವೈದಿಕಶಾಸ್ತ್ರವಾದ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತು, **ನ ತಸ್ಯ ರೋಗೋ ನ ಜರಾ ನ ಮೃತ್ಯುಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಾಗ್ನಿಮಯಂ ಶರೀರಮ್ (೨ : ೧೨)** ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅಂದರೆ ಯೋಗವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದ ಯೋಗಿಗೆ ಅನಾರೋಗ್ಯ, ಮುಷ್ಟು ಮತ್ತು ಮರಣವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೭. ಕುಂಡಲಿನೀ ಯೋಗ : ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತಂದು ಅದನ್ನು ಷಡ್ಚಕ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿಸಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಯೋಗಕ್ಕೆ 'ಹಠಯೋಗ' ವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಶಾಕ್ತತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಗವು 'ಕುಂಡಲಿನೀ ಯೋಗ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಮೂಲವಾದ ಕುಂಡಲಿನಿಯು ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಾಧಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ಬಲದಿಂದ ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ, ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿಸಿ ಮೂಲಾಧಾರ, ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನ, ಮಣಿಪೂರ, ಅನಾಹತ, ವಿಶುದ್ಧ, ಆಜ್ಞಾ ಮೊದಲಾದ ಆರು ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು

ಶರೀರದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಹಸ್ರಾರವನ್ನು ತಲುಪಿಸಿದರೆ 'ಯೋಗಸಿದ್ಧಿ'ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಂಡಲಿನೀ ಜಾಗೃತಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜೈನಕವಿ ಶಾಂತರಸನ 'ಯೋಗರತ್ನಾಕರ', ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ 'ರತ್ನಾಕರ ಶತಕ' ಮತ್ತು 'ಭರತೇಶ ವೈಭವ'ಗಳಲ್ಲೂ, ವೈದಿಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾದ 'ಹಠಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾ', 'ಯೋಗರಹಸ್ಯ' ಮತ್ತು 'ಘೇರಂಡ ಸಂಹಿತೆ'ಗಳಲ್ಲೂ ಅಪಾರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

೮. ಬಟ್ಟಿ-ಶರೀರ ರೂಪಕ : ಆತ್ಮನೇ ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಶರೀರವು ನಷ್ಟರವಾಗಿದೆ. ಶರೀರ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ದೇಹಕ್ಕೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೋಲಿಸುವುದನ್ನು ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರವಾದ 'ಸಮಾಧಿತಂತ್ರ'ವು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

ನಷ್ಟೇ ವಸ್ತೇ ಯಥಾತ್ಮಾನಂ ನ ನಷ್ಟಂ ಮನ್ಯತೇ ತಥಾ |

ನಷ್ಟೇ ಸ್ವದೇಹೇಪ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ನ ನಷ್ಟಂ ಮನ್ಯತೇ ಬುಧಃ ||

(ಶುಭಚಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ ಜ್ಞಾನಾರ್ಣವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೧೫, ಶ್ಲೋಕ ೩೦)

“ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ವಸ್ತುವು ನಷ್ಟವಾದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಾನು ನಷ್ಟವಾದನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅದೇ ರೀತಿ ಶರೀರವು ನಷ್ಟವಾದರೆ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮವು ನಷ್ಟವಾಯಿತೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

ವೈದಿಕಗ್ರಂಥವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

ವಾಸಾಂಸಿ ಜೇರ್ಣಾನಿ ಯಥಾ ವಿಹಾಯ

ನವಾನಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ನರೋಽಪರಾಣಿ |

ತಥಾ ಶರೀರಾಣಿ ವಿಹಾಯ ಜೇರ್ಣಾನಿ

ಅನ್ಯಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ನವಾನಿ ದೇಹೀ ||

(ಅಧ್ಯಾಯ ೨, ಶ್ಲೋಕ ೨೨)

“ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಹಳೆಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮವು ಜೀರ್ಣವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.”

೯. ಆಮೆಯ ಉದಾಹರಣೆ : ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಿಯು ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಯೋಗಿಯು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯವಿಷಯಗಳಿಂದ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಯೋಗಿಗಳು 'ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ರಮವನ್ನು ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆರಡೂ, ಆಮೆಯು ಅಪಾಯ ಎದುರಾದಾಗ ತನ್ನ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ